

«Και πού το ξέρουμε ότι ο Μενέλαος στενοχωρήθηκε όταν έφυγε η Ελένη; Από αυτό το ερώτημα έπιασα τον μίτο για να φτιάξω το μυθιστόρημα», λέει ο Χρήστος Χωμενίδης.

«Δεν ξέρω αν έχω γράψει πιο συμπαθητικό ήρωα»

Ο Χρήστος Χωμενίδης μιλάει για τον δικό του «Μενέλαο»

Συνέντευξη στη ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Είναι όλα τους εκεί: ο οίκος των Ατρείδων, οι λέοντες των Μυκηνών, οι δολοφονίες για τον βασιλικό θρόνο, το σπάνιο και μοιραίο κάλλος μιας γυναίκας, η τρωική εκστρατεία, η οδυνηρή επιστροφή στην πατρίδα. Και ταυτόχρονα, δεν είναι εκεί: η Ωραία Ελένη γίνεται ταβερνιάρισσα, ο κοκκινομάλλης Μενέλαος απεχθάνεται την εξουσία, ο γέρος Πριάμος έχει στο παλάτι του έναν παραδεισίο κήπο με ζώα.

Το νέο μυθιστόρημα του Χρήστου Χωμενίδη, το ενδέκατό του, ξαναγράφει με ρεαλιστικό ύφος μία από τις πιο διάσημες αρχαίες ιστορίες, μεταφέροντας το κέντρο βάρους της αφήγησης σε ένα πρόσωπο ως τώρα παραγνωρισμένο. «Ο βασιλιάς της» (εκδ. Πατάκης), ο Μενέλαος δηλαδή, γεννιέται στο μυκηναϊκό ανάκτορο, κυβερνά στη Σπάρτη, ξέρει την «Ιλιάδα» και την «Οδύσσεια» απέξω, αλλά επιλέγει να μας τα διηγηθεί διαφορετικά.

Διαφορετικός από τα οικεία ήταν και ο τρόπος που «συνάντησα» αυτό το μυθιστόρημα: και τον συγγραφέα του. Λόγω των έκτακτων συνθηκών, όλα συνέβησαν μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή. Σε έναν απολύτως ψηφιακό κόσμο, χωρίς το χάρτινο βιβλίο στα χέρια και έχοντας απέναντί μου για τη συνέντευξη ένα πρόσωπο χωρίς σώμα –είναι κάπως παράξενες αυτές οι ασώματες κεφαλές του Skype όταν συνομιλούν–, ο Μενέλαος κλήθηκε να πάρει τον λόγο. Αλλά γιατί ο Μενέλαος πρωταγωνιστής της ιστορίας, κύριε Χωμενίδη;

Το ερώτημα

«Μερικές φορές οι ιδέες σε επισκέπτονται χωρίς να τις καλέσεις», απαντά. «Σε ένα τραπέζι το βράδυ των γενεθλίων μου –Αύγουστος του 2018– αναρωτήθηκα: “Και πού το ξέρουμε ότι ο Μενέλαος στενοχωρήθηκε όταν έφυγε η Ελένη;”. Από αυτό το ερώτημα έπιασα τον μίτο για να φτιάξω το μυθιστόρημα. Βεβαίως στην πορεία μελέτησα πάλι τα ομηρικά έπη και τη σχετική βιβλιογραφία, διαπιστώνοντας ότι κανείς όλων αυτών τους αιώνες δεν έχει μιλήσει με το στόμα του Μενέλαου. Η δική μου εντύπωση μετά τα διαβάσματα ήταν πως ο Μενέλαος παρουσιάζονταν είτε ως θύμα είτε ως ανόητος. Κανείς δεν μπάκε στη διαδικασία να δει τον κόσμο με τα δικά του μάτια. Φυσικά υπάρχουν παρά πολλές εκδοχές της ζωής του. Επέλεξα αυτή στην οποία τα δύο αδέρφια γίνονται έκπτωτοι πρίγκιπες, και αναγκάζονται να κατακτήσουν τους θρόνους τους. Με ενέπνευσε η αντίθεση μεταξύ πρωτότοκου Αγαμέμνονα και δευτερότοκου Μενέλαου: Ο πρώτος

Το ενδέκατο μυθιστόρημα του Χρήστου Χωμενίδη κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

«Προσπαθώ, όσο εξελίσσομαι ως συγγραφέας, να δίνω στους ήρωές μου τις γόνιμες, ανθρώπινες αντιφάσεις».

υπάρχει μόνον εφόσον καταφέρει να πάρει πίσω τον θρόνο. Ο δεύτερος είναι απελευθερωμένος από όλα αυτά».

– Συνεπώς θελήσατε να αποκαταστήσετε τη φήμη του;

– Υπάρχει μια άποψη που έχει διατυπώσει και ο Γιουβάλ Χαράρι στο βιβλίο του «Sapiens. Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου». Υποστηρίζει ότι η πιο ευτυχισμένη περίοδος στην εξέλιξη της ανθρωπότητας ήταν οι κλιετίες που ζούσαμε ως τροφοσυλλέκτες. Μπενδός εκόμενοι και μηδέν έχοντες. Αυτός ο χαρακτήρας στις μέρες μας είναι ο μποέμ. Και στο βιβλίο έχω φτιάξει μια νέα λέξη: «περιπετειάς». Ετούτο νοσταλγεί ο Μενέλαος διαρκώς, τον ανοικτό δρόμο που δεν χρειάζεται να σταματήσει πουθενά. Ίσως να είναι βαθιά μέσα του, μέσα μας, ριζωμένη η ανάμνηση της τροφοσυλλεκτικής περιόδου, μια ανάμνηση που νοσταλγούμε πάντα.

– Υπάρχουν στοιχεία ότι ήταν «περιπετειάς»;

– Οχι, αυτό ήταν δικό μου.

– Άρα, «ξαναγεννήσατε» τον Μενέλαο;

– Ναι, εγώ του έδωσα ψυχική και ομιλία. Όπως και στην Ελένη, που στο βιβλίο απέχει αρκετά από τις διηγήσεις: είναι πιο γήινη από την αρχαία, αν και το ίδιο εκθαμβωτική. Αλλά σε εμένα η ομορφιά της προξενεί άχθος, γι' αυτό και σε μία από τις πρώτες σκηνές όπου εμφανίζεται προσπαθεί να απαλλαγεί από το κάλλος της, όπως και

από την ιδιότητα της βασιλοπούλας. Βεβαίως, υπάρχουν εσωτερικές συγκρούσεις. Προσπαθώ, όσο εξελίσσομαι ως συγγραφέας, να δίνω στους ήρωές μου τις γόνιμες, ανθρώπινες αντιφάσεις.

– Υπάρχει κι εδώ, όπως και σε προηγούμενα βιβλία σας, μια διάθεση απομυθοποίησης μιας κυρίαρχης αφήγησης;

– Δεν είναι ακριβώς αυτό, δεν είναι μια κάπως εφηβική επιθυμία να βγάλω τη γλώσσα στα πάντα. Απλώς, έτσι όπως διάβαζα την ιστορία, δεν μπορούσε να γίνει δική μου. Ο τρόπος μου για να αντιληφθώ και να συμπάσχω με τον Οίκο των Ατρείδων είναι να κάνω αυτές τις «πέτρινες», αρχαιολογικές μορφές, ανθρώπους. Ο Μενέλαος μιλά για τον εαυτό του και για τους άλλους σαν είναι υπαρκτά πρόσωπα που συναναστράφηκε. Δέχομαι κατ' αρχάς ότι ο ήρωάς μου είναι απομυθοποιητικός, αλλά δεν κατεδαφίζει τα πάντα. Δεν είναι μηδενιστής. Απλώς ρίχνει φως σε διαφορετικές πτυχές της ιστορίας του. Αλλωστε, αισθάνομαι απολύτως σύγχρονος μου όλους τους χαρακτήρες. Την Κλυταιμνήστρα την ξέρω, την Ελένη, τον Αγαμέμνονα, που είναι ένα κοινό, επαναλαμβανόμενο πρόσωπο της ανθρονικής εξουσίας. Η οποία για να μπορέσει να επιβληθεί, πρέπει να απαλλαγεί ή να απονεκρωθεί από τη χαρά της ζωής. Ακόμη κι αν μου λέγατε λοιπόν ότι οι ήρωές μου είναι του 20ού αιώνα μέσα σε πλαίσιο ομηρικό, δεν θα το θεωρούσα αποτυχία. Παρ' όλα αυτά, πιστεύω ότι ειδικά στην Ελλάδα, η απόστασή μας από αυτούς τους μύθους και τους τρόπους που τους γέννησαν είναι πολύ μικρότερη από όσο νομίζουμε.

– «Φέρνετε» λοιπόν τον Μενέλαο στο παρόν, του στερείτε κάποια από τα χαρακτηριστικά του όπως τη βασιλική μεγαλοπρέπεια, αλλά του δίνετε τα εφόδια για να ζήσει μαζί μας ως σύγχρονος.

– Ο Μενέλαος του βιβλίου, μετά την Ελένη και την κόρη του Ερμιόνη, αγαπά την ιατρική. Είναι γιατρός και αυτή η ιδιότητα τον φωτίζει. Ο άνθρωπος που είναι παθιασμένος με την ιατρική και προσπαθεί να αντιμετωπίσει τον θάνατο, αντιλαμβάνεται ότι η εξουσία είναι πεπερασμένη και άνευ πραγματικής σημασίας. Όταν ήμουν νέος συγγραφέας, με ενδιέφεραν οι εντυπωσιακοί χαρακτήρες. Τώρα τοποθέτησα στο κέντρο του κάδρου έναν άνθρωπο χωρίς τέτοια χαρακτηριστικά αλλά με τρυφερότητα και καλοσύνη. Έναν συμπαθητικό ήρωα. Δεν ξέρω αν έχω γράψει ποτέ πιο συμπαθητικό ήρωα.